

Nr 283.

Av herr **Heiding m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående jordbruksförsök m. m.*

I proposition nr 249 till innevarande års riksdag har framlagts vissa förslag rörande jordbruksförsök m. m., innefattande bl. a. frågan om anslag till svenska betes- och vallföreningen för budgetåret 1937/1938.

Denna fråga har ingått i den utredning, som 1936 års riksdag förutsatte skola äga rum med anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 167 framlagda riktlinjer.

Riksdagens beslut avvek från propositionen såtillvida, att svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen, vilka förutsattes sammanslagna till en förening, icke blott — såsom i propositionen förordats — skulle bibehållas med uppgift att utöva upplysnings- och konsulterande verksamhet utan även med den försöksorganisation, som låge inom ramen för föreningarnas arbetsområden och vore av betydelse för sagda upplysnings- och konsulterande verksamhet. Enligt jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande i ärendet (nr 83) ansågs nämligen denna försöksverksamhet vara av väsentlig betydelse för förtroendet till och framgången av föreningarnas verksamhet. Här må ock erinras, att utskottet härvid särskilt framhöll, att föreningarnas verksamhet vore av sådan vikt och betydelse, att de borde erhålla det statliga understöd, som för bedrivande av deras av utskottet angivna arbetsuppgifter vore av behovet påkallat.

Detta uttalande torde höra beaktas även vid övervägande av här förevarande fråga om anslag till svenska betes- och vallföreningen för budgetåret 1937/1938, ty uppenbart är, att de värden, som ett fullföljande av föreningens nuvarande arbete innefatta, icke få äventyras under tiden före övergången till den nya organisationen.

För vinnande av överskådlighet torde beträffande förevarande fråga, angående anslag till svenska betes- och vallföreningen för budgetåret 1937/1938, böra anföras följande.

Riksdagen har till upprätthållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet fr. o. m. budgetåret 1925/1926 årligen anvisat anslag, vilket för vardera av budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 uppgick till 87 000 kronor. 1931 års riksdag beslöt vidare, att för anordnande av kultiveringsförsök och kontrollgårdar för budgetåret 1931/1932 ställa till föreningens förfogande 30 000 kronor och för upprätthållande av denna verksamhet budgetåret 1932/1933 19 000 kronor. Detta anslag avser alltså vissa speciella arbetsuppgifter och skall enligt föreskrift redovisas särskilt. Resekostnaderna för dessa arbetsuppgifter måste emellertid betalas av föreningens anslag till

den allmänna verksamheten, en extra utgift av omkring 1 200—1 300 kronor pr år.

Fr. o. m. budgetåret 1933/1934 vidtogs, på grund av då påbjudna allmänna besparingsåtgärder, en sänkning av anslaget till föreningen med omkring 15 % eller från 87 000 kronor till 73 500 och från 19 000 kronor till 15 000. Dessa belopp ha därefter årligen beviljats oförändrade, fränsett den ökning, som betingats av ordinarie ålderstillägg.

Svenska betes- och vallföreningens styrelse har under åberopande av förslag till inkomst- och utgiftsstat anhållit att för budgetåret 1937/1938 komma i åtnjutande av dels ett statsbidrag av 102 000 kronor för upprätthållande av föreningens verksamhet och dels ett statsunderstöd av 15 000 kronor för bedrivande av verksamheten vid av föreningen anordnade kultiveringsförsök och kontrollgårdar eller sålunda tillhopa 117 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i ärendet anfört i huvudsak följande.

Riksdagen hade numera fattat beslut angående omorganisation av förenämnda försöksverksamhet, innefattande bland annat sammanslagning av betes- och vallföreningen samt svenska mosskulturföreningen. I avvaktan på den i jordbruksutskottets utlåtande (nr 83) till 1936 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 167) angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. förutsatta utredningen rörande nämnda föreningars anslagsbehov efter den sålunda beslutade sammanslagningen, ansåge lantbruksstyrelsen sig böra förordna sådana av föreningen ifrågasatta utgiftsökningar, som finge anses nödvändiga, för att föreningen skulle kunna i full omfattning bedriva sin verksamhet och redan nu bearbeta och publicera förefintligt försöksmaterial. Lantbruksstyrelsen förutsatte emellertid, att härvid endast försök, som hade aktuellt intresse för praktiken, bearbetades och publicerades samt att sedan bearbetningen i lämpliga fall skedde i samarbete med mosskulturföreningen.

Lantbruksstyrelsen ansåge sig till en början böra tillstyrka den ifrågasatta höjningen av avlöningar och dyrtidstillägg för föreningens tjänstemän. Denna höjning innebure endast, att föreningens vaktmästare skulle komma i åtnjutande av ett andra ålderstillägg.

Under utgiftsposten »demonstrationsfält, samarbete med hushållningssällskapen» hade föreningen uppfört ett belopp av 500 kronor. Med hänsyn till betydelsen av ifrågavarande demonstrationsfält ansåge lantbruksstyrelsen sig böra tillstyrka det för ändamålet ifrågasatta anslaget.

Föreningens administrationskostnader hade beräknats till 9 360 kronor, vilket belopp med omkring 1 200 kronor överstege de verkliga kostnaderna för samma ändamål under 1935. Förut nämnda slutbearbetning av föreningens försöksmaterial torde emellertid medföra ökade kostnader härför. Lantbruksstyrelsen hade därför icke något att erinra mot de beräknade utgifterna för ändamålet. Likaledes ansåge lantbruksstyrelsen sig böra tillstyrka de under rubriken »övriga utgifter» beräknade ökade kostnaderna för inköp och underhåll av inventarier och arrende för försöksjord, enär dessa syntes motsvara de verkliga utgifterna för respektive ändamål under 1935.

Vidare hade föreningen beräknat driftskostnaderna för Lilla Sunnersta demonstrations- och försöksgård till 5 000 kronor. Enligt vad lantbruks-

styrelsen inhämtat, hade nämnda driftskostnader hittills bekostats med gåvomedel. Då sådana emellertid icke längre stode till förfogande och då riksdagen uttalat sig för ett bibehållande av föreningens försöksverksamhet även efter förenämnda omorganisation av försöksverksamheten på jordbrukets och trädgårdsodlingens områden, funne lantbruksstyrelsen ingenting tala däremot, att sagda driftskostnader redan nu bestredes med statsmedel. Då några beräkningar över medelsbehovet för försöksverksamheten vid sagda demonstrations- och försöksgård icke bifogats framställningen, ansåge lantbruksstyrelsen sig icke närmare kunna bedöma densamma. Emellertid torde ifrågavarande försöksverksamhet medföra ganska betydande kostnader. Styrelsen har därför icke något att erinra mot det av föreningen begärda anslaget för ändamålet. Driftskostnaderna för Lilla Sunnersta syntes dock böra sammanföras med föreningens utgifter för försöksverksamhet i allmänhet. För föreningens centrala försök hade utgifterna beräknats till 12 000 kronor, vilket belopp med omkring 2 000 kronor överstege de bokförda kostnaderna för ändamålet under 1935. Lantbruksstyrelsen ansåge emellertid, att sagda kostnader borde begränsas till 10 000 kronor. Anslagsbehovet för föreningens centrala försök jämte driftskostnader för Lilla Sunnersta skulle således kunna beräknas till sammanlagt 15 000 kronor.

Vid jämförelse med de verkliga utgifterna under 1935 hade lantbruksstyrelsen funnit, att kostnaderna för rekviderade förrättningar och specialverksamhet i Norrland borde kunna begränsas till 2 000 kronor för vartdera ändamålet. Likaledes syntes kostnaderna för avkastningskontroll med lokala undersökningar och för laborativ verksamheten, vilka kostnader under 1935 uppgått till omkring 500 kronor respektive 1 200 kronor, icke böra höjas till mer än respektive 1 000 kronor och 2 000 kronor. Övriga utgiftsposter vore i huvudsak beräknade med ledning av de verkliga utgifterna under 1935.

Till uppehållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet skulle med iakttagande av vad nu anförts ett sammanlagt statsunderstöd av 96 500 kronor vara erforderligt.

Beträffande föreliggande framställning om understöd till bestridande av kostnaderna för föreningens kontrollgårdar och kultiveringsförsök hade lantbruksstyrelsen ingen erinran att göra mot de av föreningens styrelse härutinnan gjorda kostnadsberäkningarna, utan ansåge styrelsen sig böra tillstyrka det därför ifrågasatta statsbidraget av 15 000 kronor.

Sedan Lilla Sunnersta försöksgård nu blivit iordningställd för sitt ändamål och detta utan anlitan av statsmedel, är det ett betydelsefullt allmänt intresse — inte minst ur demonstrationssynpunkt med hänsyn till närliggande läroanstalter — att gården ifråga på bästa sätt utnyttjas genom tidsenlig försöksverksamhet, för vilket, då andra medel ej längre kunna åstadkommas, 5 000 kronor synes mycket rimligt. Att på grund av bristande medel uppskjuta försöksverksamheten på denna vår första egentliga försöksgård för betes- och vallkultur här i landet, synes oss icke väl stämma överens med jordbrukets intresse. Utfodringens förbilligande är alltfört en av de viktigaste åtgärderna för att den animaliska produktionen skall bli lönande. Att betes- och vallkulturens allmännare genomförande är en framkomlig väg mot detta mål, är numera erkänt. Men utvecklingen kräver ett fortgående försöksarbete för att klarlägga de många praktiska frågor på om-

rådet, vilka ännu äro obesvarade. Kungl. lantbruksstyrelsen har också för nästkommande budgetår tillstyrkt ett med 21 200 kronor till 111 500 kronor höjt statsbidrag till föreningens verksamhet, inbegripet anslag å 15 000 kronor till kultiveringsförsök och kontrollgårdar samt 5 000 kronor till Lilla Sunnersta försöksgård.

Vi ha oss också bekant, att föreningens institutionsbyggnad, som blev färdig år 1930 och därför icke erhållit någon reparation, nu behöver bättras på, för vilket ändamål av sakkunnig beräknats en kostnad av 3 265 kronor. Att beloppet för detta ändamål i föreningens stafförslag för nästkommande budgetår upptagits till endast 1 500 kronor torde bero på den omständigheten, att vissa skador å byggnaden, nedfallen rappning m. m., delvis visat sig först för kort tid sedan. Det torde böra tillses, att institutionen ifråga icke förfaller, särskilt som avsikten är att inom en snar framtid där installera även svenska mosskulturföreningens verksamhet. Vi anse oss emellertid icke nu böra begära särskilt anslag härtill utan åtnöja oss med att även i den delen tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag.

Kommitterade ha yttrat, att de genomgått de av lantbruksstyrelsen föreslagna anslagsförhöjningarna väsentligen ur synpunkten av deras berättigande med hänsyn till den nya försöksorganisationen och föreningarnas blivande uppgifter i samband med dess genomförande. Härvid hade de kommitterade funnit sig böra biträda lantbruksstyrelsens förslag om medelstilldelning. Kommitterade ansåge sig böra understryka behovet av särskilda medel för möjliggörande av bearbetning och publicering av föreningarnas försöksresultat före ombildningen av föreningarna.

Lantbrukshögskolans styrelse, som anmodats att, i samband med avgivande av de förslag rörande försöksverksamheten på jordbruksområdet, som kunde föranledas av 1936 års riksdags beslut om vissa ändringar i Kungl. Maj:ts enligt propositionen nr 167/1936 framlagda förslag, taga under övervägande jämväl spörsmålet om det anslagsbehov, som för svenska betes- och vallföreningens del borde ifrågakomma för budgetåret 1937/1938, har enligt avgivet utlåtande ansett sig böra biträda lantbruksstyrelsens förslag.

Statskontoret har i avgivet yttrande avstyrkt, att föreningen före den beslutade omläggningen av försöksverksamheten tilldelades högre statsbidrag än det för innevarande budgetår utgående.

Departementschefen har slutligen anfört följande.

Såsom jag anfört i samband med förslag om bidrag för nästa budgetår till svenska mosskulturföreningen torde det icke vara lämpligt, att kort före genomförandet av beslutad omorganisation av försöksväsendet på jordbruksområdet, av vilken organisation föreningen nära beröres, föreslå mera avsevärda förändringar i nu utgående anslag. Emellertid finner jag på motsvarande grunder som av mig anförts beträffande höjning av medelstilldelningen till svenska mosskulturföreningen för att möjliggöra utbetalning av ålderstillägg åt befattningshavare samt intensivare bearbetning och publicering av föreningens försöksresultat skäligt föreslå, att utöver nuvarande anslagsbelopp för betes- och vallföreningen beräknas 100 kronor till ålders-

tillägg åt föreningens vaktmästare samt 2 500 kronor för bearbetning och publicering av försöksresultat. I likhet med vad jag anfört beträffande förslaget bidrag till svenska mosskulturföreningen för bearbetning och publicering av dess försöksresultat förutsätter jag, att allenast sådana resultat bringas till publicitet, som kunna anses aktuella och av betydelse för det praktiska jordbruket.

För uppehållande av föreningens verksamhet under nästa budgetår torde alltså få beräknas utgå av statsmedel (75 300 + 100 + 2 500 =) 77 900 kronor. För beteskulturens främjande medelst uppehållande av två kultiveringsförsök å betesmark i Norrland och två kontrollgårdar i mellersta Sverige tillstyrker jag oförändrat anslag av 15 000 kronor, vilket belopp torde ställas till föreningens förfogande på hittills gällande villkor. Sammanlagda anslaget för föreningen torde sålunda böra beräknas till (77 900 + 15 000 =) 92 900 kronor.

I enlighet härmed föreslås anvisande för budgetåret 1937/1938 under nionde huvudtiteln i propositionen såsom »Bidrag till svenska betes- och vallföreningen ett anslag av 92 900 kronor».

Såsom framgår av förestående redogörelse för utredningen av ärendet, har betes- och vallföreningens framställning om anslag för nästkommande budgetår vid skedd granskning i stort sett tillstyrkts av lantbruksstyrelsen, de kommitterade och lantbrukshögskolans styrelse.

Det uttalande av 1936 års jordbruksutskott, som ovan återgivits, torde vid denna granskning ha tjänat som utgångspunkt. Såsom redan antytts, måste det anses nödvändigt, att effektiviteten av föreningens arbete icke äventyras under tiden för övergången till den nya organisationen. Genomgår man lantbruksstyrelsens ovan återgivna yttrande, framstår det klart, att föreningen verkligen behöver de medel, vilkas anvisande styrelsen tillstyrker, såvida icke föreningen genom anlitan av kapitaltillgångar eller eventuella gåvomedel skulle kunna upprätthålla sin verksamhet. På så sätt har föreningen visserligen tidigare delvis kunnat uppbygga och fullfölja verksamheten, men enligt vad vi inhämtat kan man icke längre såsom hittills räkna med sådana resurser.

Belysande i berörda avseende torde vara följande uppgifter rörande hos föreningen under de senare åren, förutom löner och pensionsavgifter, förbrukade medel, kronor:

K a l e n d e r å r	Tillsammans för den allm. verksamheten förbrukat	D ä r a v		
		Statsmedel	Inkomster genom egen verksamhet	Av föreningens kapitaltillgångar
1933.....	39 971: 82	19 149: 09	15 670: 45	5 152: 28
1934.....	36 133: 84	16 849: 99	13 200: 79	6 083: 06
1935.....	36 830: 65	17 807: 99	12 512: 57	6 510: 09
1936.....	39 554: 51	16 849: 99	11 837: 32	10 867: 23

I anförda uppgifter rörande förbrukade medel åren 1933—1936 ingå icke de 15 000 kr. per år, som beviljats till kultiveringsförsöken och kontrollgårdarna.

Av föreningens kapital återstå endast vissa fonder, ständiga ledamöters fond 21 150 kronor och pensionsregleringsfonden 20 000 kronor, vilka icke lära vara av beskaffenhet att kunna tillgripas, och med gåvomedel lärer vara ytterst svårt att räkna sedan statsmakterna i princip uttalat sig emot bidrag till verksamhet av dylik art. Det torde också i detta sammanhang böra påpekas, att föreningen *icke* erhåller anslag från hushållningssällskap eller landsting.

I själva verket torde det därför vara klart och tydligt, att föreningen med det statsbidrag, som föreslås, icke kan upprätthålla sin verksamhet i nuvarande omfattning. Och att föreningen råkat i sådant läge är fullt förklarligt, ty de särskilda medel, som föreningen kunnat disponera — utöver statsanslaget — ha nedlagts på uppbyggandet av den försöksverksamhet, som utvecklingen oundgängligen krävde och utan vilken föreningen icke kunde fylla sin uppgift.

En annan inverkan omständighet har varit den beskärning av statsanslaget till föreningen, som ägde rum 1933 i samband med särskilda besparingsåtgärder på grund av dåvarande statsfinansiella läge. Ehuru flera andra av samma besparingsåtgärd drabbade föreningar och sällskap sedermera fått sina anslag återställda, har icke föreningens motiverade framställningar om höjning av statsunderstödet rönt framgång. Då insikten om betydelsen och vikten av föreningens verksamhet under tiden på ett glädjande sätt alltmera vuxit, torde den snäva begränsningen av anslaget kunna förklaras genom den inställning statsmakterna själva intaga, då det gäller ett anslag, som äger sammanhang med under utredning varande frågor. Den långvariga utredningen rörande statens ställning till försöksverksamheten på jordbrukets område har i detta avseende varit för föreningen ogynnsam. Emellertid ha statsmakterna numera fattat ståndpunkt rörande denna försöksverksamhet — utom i förevarande frågor rörande anslag till föreningarna och vad därmed ägt sammanhang — och vi kunna därför icke finna det av departementschefen anförda skälet för tillbakahållandet av anslags beviljande på grund av att man nu befinner sig »kort före genomförandet» av omorganisationen av försöksväsendet vara av avgörande betydelse. Med denna uppfattning anse vi oss ifråga om förevarande anslag böra biträda lantbruksstyrelsens uppfattning.

Under återopande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen må för budgetåret 1937/1938 under nionde huvudtiteln till Bidrag för svenska betes- och vallföreningen anvisa ett anslag av 111 500 kronor.

Stockholm den 6 april 1937.

Arthur Heiding.

Felix Hamrin.

Nils Gabrielsson.

K. I. Sköldén.

Elof B. Andersson.